

MSJ bestyrelsesmøde

Virksomhed:	Museum Sønderjylland
Lokation:	Museum Sønderjylland
Dato:	18-03-2024
Tidspunkt:	15:30 - 18:00
Referent:	

Agenda:

1. Godkendelse af dagsorden (Side 1)

2. Meddelelser fra bestyrelsesformand og direktør (Side 2)

- Bilag 2.2 Notat vedr genåbning af museer.pdf (Side 3)
- Bilag 2_1 Oversigt over udvalgte igangværende indsatser i MSJ.pdf (Side 4)

3. Godkendelse af MSJ's strategi 2024-2028 (Side 8)

- Bilag 3_1 Notat om prioriteringer og proces vedr. MSJ strategi 2024-2028.pdf (Side 9)
- Bilag 3_2 Forslag til strategi for MSJ 2024-2028.pdf (Side 10)

4. Økonomiopfølgning (Side 21)

- Bilag 4_1 Samlet besøgsstatistik 2023.pdf (Side 22)
- Bilag 4_2 Entréindtægter kiosksalg og cafésalg pr 31-12-2023.pdf (Side 23)

5. Evaluering af gældende økonomiaftale og samarbejdsaftale 2022-2025 og indstilling vedr. forlængelse (Side 24)

- Bilag 5_1 Evaluering af aftaler og indstilling om forlængelse.pdf (Side 25)
- Bilag 5_2 Økonomiaftale for 2022-2025 MSJ og de fire sdj kommuner.pdf (Side 27)
- Bilag 5_3 Samarb_aftale for 2022-2025 - MSJ og de fire sdj kommuner.pdf (Side 32)

6. Orientering om tilpasning af den arkæologiske enhed (Side 36)

- Bilag 6_1 Notat til bestyrelsen vedr. arkæologienheden.pdf (Side 37)

7. Drøftelse af muligt samarbejde vedr. den historiske destination Dybbøl Banke, Sønderborg Slot og Augustenborg. (Side 39)

- Bilag 7_1 Mulig treårig driftsaftale mellem FDB og MSJ.pdf (Side 40)
- Bilag 7_2 Sønderborg Kommune som historisk turistdestination.pdf (Side 42)
- Bilag 7_3 Fonden Dybbøl Banke - driftsaftale Museum Sønderjylland.pdf (Side 48)
- Bilag 7_4 driftskontrakt MSJ og Dybbøl Mølle.pdf (Side 49)

8. Eventuelt (Side 50)

1. Godkendelse af dagsorden

Der indstilles til, at dagsorden godkendes.

2. Meddelelser fra bestyrelsesformand og direktør

Af tidsmæssige årsager indstilles der til, at meddelelsepunktet holdes kort. Der henvises til bilagene vedr. henholdsvis genåbning af midlertidigt lukkede museer og oversigt over igangværende indsatser.

Dokumenter

- Bilag 2.2 Notat vedr genåbning af museer.pdf
- Bilag 2_1 Oversigt over udvalgte igangværende indsatser i MSJ.pdf

Bilag 2.2 – Notat om genåbning af museer – MSJ – BM – 18. marts 2024

Notat vedr. genåbning af Kulturhistorie Aabenraa, Drøhses Hus og Cathrinesminde Teglværk

Museum Sønderjylland har via Finansloven 2024 modtaget et ekstra driftstilskud på 4,5 mio. kr. fra puljen til udmøntning af lokale initiativer. Formålet er i appendikset beskrevet således: "Der udmøntes 4,5 mio. kr. som et ekstra driftstilskud i 2024 til Museum Sønderjylland med henblik på at understøtte, at flere af museets udstillinger kan holdes åbent i 2024."

Baggrunden for bevillingen var den rejste problemstilling med udhuling af MSJ's statstilskud med ca. 8 mio. kr. siden 2007. Museet forelagde problemet for Folketingets Kulturudvalg den 30. august og efterfølgende på en række møder med kulturordførere og storkredsvalgte. Aftalen om finansloven blev offentliggjort den 27. november, og museet modtog meddelelse om det ekstra driftstilskud den 21. februar.

Stormfloden den 20.-21. oktober 2023 komplicerede situationen yderligere. To af de lukkede museer blev ramt af indtrængende havvand, nemlig Kulturhistorie Aabenraa, hvor kælderens blev oversvømmet, og Cathrinesminde Teglværk, hvor det gik ud over arbejderboligerne ved stranden. Begge steder blev museumsgenstandene bjærget, men bygningerne blev hårdt medtaget. Kulturhistorie Aabenraa, Drøhses Hus og Cathrinesminde Teglværk genåbner den 22. marts. Det ekstra driftstilskud anvendes som følger:

Generelle tiltag:

Grundbemanding alle museer inkl. dobbelt bemanding på Cathrinesminde

Rengøring af museer inkl. hovedrengøring

Indkøb museumsbutikker og café

Øget markedsføring til alle museer

Ekstra bemanding:

Konsulent til kunstenheden

Konsulent til Drøhses Hus

Øget bemanding til reetablering af arbejderbolig

Konservator til samlingsenheden

Cathrinesminde Teglværk:

Opdatering af udstillinger og reetablering af arbejderboliger

Ny formidlingsfilm og AV-udstyr

Etablering af loungeområder og legestationer

Indkøb og klargøring af foodtruck til café

Kulturhistorie Aabenraa:

Ny formidlingsfilm og AV-udstyr

Klargøring af lokale til filmsal og gruppemodtagelsesrum

Etablering af børne-og læringsområde i kælder

Gratis omvisninger og forlænget åbningstid i sommerferie samt børneaktiviteter i uge 27

Ny udstilling om de medsejlende kaptajnsfruer -åbner april 2025

Drøhses Hus:

Ny udstilling: Bondens skønne ting.

Bilag 2.1 – Oversigt over indsatser i Museum Sønderjylland – MSJ – BM – 18. marts 2024

Oversigt over udvalgte igangværende indsatser i Museum Sønderjylland

Bestyrelsens selvevaluering

Bestyrelsen har ved en tidligere lejlighed besluttet at gennemføre en selvevaluering. Chefgruppen indstiller til, at processen gennemføres til efteråret.

Valg til bestyrelsen

De fire professionelle bestyrelsesmedlemmers første hele valgperiode udløber ved årsskiftet 2024/25. Museets direktør og formand vil på bestyrelsesmødet i juni fremlægge en plan for indsatsen med at sikre, at bestyrelsen også efter årsskiftet har de rigtige kompetencer, jfr. vedtægterne.

Museumsreform

Forhandlingerne om museumsreformen er gået ind i den sidste fase. Meget tyder på, at ordførerne har lagt afstand til modellerne fra arbejdsgruppen til fordel for en model med større fokus på museernes forskellighed og opgaver. Der er gennemført 18 møder med ordførere og storkredsvalgte og ført korrespondance med 9. Museet har været medunderskriver på en henvendelse til Kulturministeren fra alle 27 arkæologiske museer og har udarbejdet en trelags lagkagemodel. Der er bragt fem kronikker i hhv. JV, JP, Altinget og Kulturmonitor, og der er produceret en explainer-film, som er distribueret til politikere og via LinkedIn. Bestyrelse og kontaktudvalg er løbende orienteret. Museets formand og direktør gav Det sønderjyske Koordinationsudvalg en mundtlig status den 6. marts. En politisk aftale kan forventes at foreligge i april eller maj og et lovudkast i juni.

Handleplan vedr. kvalitetsvurdering

Museet har indsendt en handleplan til SLKS som svar på anbefalingerne i kvalitetsvurderingen. Handleplanen vil blive brugt frem mod etårs-opfølgningen, som er en integreret del af kvalitetsvurderingen. Handleplanen er godkendt af SLKS. To anbefalinger skiller sig ud fra resten – hver på sin måde: SLKS anbefaler, at museet tager det naturhistoriske ansvarsområde op til overvejelse med henblik på at afklare, om en bredere dækning (ud over hvalerne i Gram) er mulig, eller om det naturhistoriske ansvarsområde skal indsnævers i vedtægterne. Dette spørgsmål foreslås afklaret som led i museumsreformen. Den anden anbefaling er, at museets bestyrelse indarbejder bestemmelser om tavshedspligt og inhabilitet i sin forretningsorden. Chefgruppen vil i løbet af 2024 komme med et udspil hertil.

Virksomhedsmøde 2024

SLKS's ordinære virksomhedsmøde finder sted den 4. september 2024. I mødet deltager museets chefgruppe og økonomiansvarlige samt museets formand og næstformand. De fire kommuner har tidligere fulgt den praksis at lade sig repræsentere af næstformanden.

Anvendelse af Cathrinesminde Teglværk til kulturhusformål

Cathrinesminde Teglværk er skabt som museum og kulturhus for de forhenværende Gråsten, Broager og Egersund Kommuner. Museet har fra begyndelsen været ramme om en kulturmåned i maj med foredrag, koncerter mm., hvilket betyder, at en stor del af udstillingerne tages ned med en forringelse af publikumsoplevelsen til følge. Museets chefgruppe er i dialog med Kulturmånedens med henblik på at finde en langsigtet løsning, der er tilfredsstillende for begge parter.

Bilag 2.1 – Oversigt over indsatser i Museum Sønderjylland – MSJ – BM – 18. marts 2024

Solceller

Bestyrelsens beslutning i efteråret 2022 om at opsætte solceller på Bevaringscenter Sønderjylland, Arkæologi Haderslev og Kunstmuset i Tønder har været længe undervejs, blandt andet som følge af, at der på to af husene måtte foretages statiske beregninger og projekteres konstruktive ændringer. Også sagsbehandlingstiderne i forvaltningerne er en faktor. Delprojektet i Tønder blev først godkendt i begyndelsen af marts 2024 – i en reduceret og mindre rentabel udgave. Projektet er godkendt og medfinansieret af SLSK. Museet forventer at gå i udbud med alle tre projekter som en samlet entrepris i løbet af marts måned.

Helhedsplan Tønder – finansiering og forberedelser

Museet har sammen med Kuben Management arbejdet med en tilpasning af projektet med henblik på at realisere langt de fleste delelementer for de tilvejebragte 58 mio. kr. Det fulde budget er på 79 mio. kr. Mulighederne og prioriteringerne har været drøftet med Tønder Kommune og Augustinus Fonden og Louis-Hansen-Fonden. Ved at udtage enkelte dele af projektet og ved at integrere en del af arbejdet med udenomsarealerne ud mod nord i Tønder Kommunes reovering af Kongevej er budgettet aflastet med ca. 14 mio. kr. Museet har iværksat en ny runde med ansøgninger til fonde med henblik på støtte til enkeltelementer således, at en samlet finansiering på 62-65 mio. kr. nås.

Magasinerne i Gram og Christiansfeld

Efter en længere periode, hvor det forhenværende konserveringsværksted og magasin på Fabriksvej i Gram har været taget af salgslisten, lanceres ejendommen nu igen til en udbudspris på 2 – 2,5 mio. kr. Ved modtagelsen af Slesvigske Vognsamling blev magasinet i Christiansfeld optimeret og brugt til magasineringen. Det vil være nødvendigt at beholde magasinet, indtil der er skaffet mere plads i Rødekro. Også nedpakningen af samlingerne i Tønder som led i helhedsplanen vil lægge beslag på magasinplads. Museet har derfor prioriteret den maksimale udnyttelse af magasinet i Christiansfeld højt for til gengæld at afhænde magasinet i Gram. Magasinet i Christiansfeld ejes af Kolding Kommune, der har bebudet en huslejestigning i et endnu ukendt omfang. Museet har siden indflytningen i 1990'erne ikke betalt husleje.

Aftaler med Fonden Franciska Clausens Samlinger

Siden mødet i efteråret 2023 mellem MSJ, Aabenraa Kommune og Fonden Franciska Clausens Samlinger har museet udarbejdet nyt udkast til deponeringsaftale, overdragelsesaftale, en plan for det fokuserede arbejde med Franciska Clausen de kommende år, samt et kommissorium for en følgegruppe. Alle dele blev drøftet på et nyt møde den 20. februar 2024. Mødet var konstruktivt, og museet har efterfølgende justeret deponeringsaftale og overdragelsesaftale med henblik på endelig godkendelse og underskrift den 19. marts 2024. Kunstmuseet Brundlund Slot er i hele jubilæumsåret dedikeret til Franciska Clausen, og en stor del af aktivitetsprogrammet handler om byens berømte kunstner, herunder en stor endagsfestival i parken til august, der arrangeres i samarbejde med Aabenraa Live.

Forskningsprojekt vedr. *Det uldne får*.

Projektet belyser bronzealderens uldproduktion ved at undersøge bebyggelse og landskab i samspil med zooarkæologisk materiale (fåreknogler), analyseret ved hjælp af state-of-the-art naturvidenskabelige metoder der fokuserer på protein (zooMS) og genetik (aDNA). Projektet gennemføres i samarbejde med Vejlemuseerne og er støttet af Augustinusfonden. Projektet løber 2024-2025 og omfatter udover forskningen også udviklingen af et læringsforløb til Læringslaboratoriet med fokus på naturvidenskabelige metoder og DNA.

Bilag 2.1 – Oversigt over indsatser i Museum Sønderjylland – MSJ – BM – 18. marts 2024

Ph.d.-projekt om miocæne hvaler

Projektet skal beskrive arter af tandhvaler i deres tidligste udviklingsfase og kortlægge, hvordan deres hjerne, lugtesans og ekkolokalisering var udviklet. På baggrund af disse tidlige eksempler kan der opnås en forståelse af, hvor i udviklingen tandhvalerne fra Gram befinder sig. Ved at kende både tandhvalerne fra Gram og andre danske lokaliteter opnås et samlet overblik over tandhvalernes udvikling i det danske område. Da de er de nordligste fund af fossile hvaler fra hele atlanterhavsregionen, bidrager de til viden om udvikling i hele Atlanterhavet. Dermed kan vores tandhvaler indgå som en væsentlig brik i en overordnet forståelse af hvordan tandhvalernes udvikling afspejler ændringer i klima og miljø over tid. Projektet styrker MSJ's palæontologiske profil og give enhedslederen mulighed for at arbejde med scenarier for opfyldelse af museets strategiske målsætninger på det naturhistoriske område. Projektet gennemføres ved Københavns Universitet og er støttet af Kulturministeriets Forskningsudvalg. Projektet igangsættes til juni.

Projekt om grænselandet efter 1955

Museum Sønderjylland har en stolt tradition for samarbejde med kolleger syd for grænsen omkring den fælles historie. På arkæologi-området er samarbejdet nærmest formaliseret i forummet Archäologie In Schleswig, som også udgiver et fælles peer reviewed tidsskrift. På området nyere tid er samarbejdet de senere år blevet noget mindre. Det gør museet nu noget ved. Afdelingschef Morten Pedersen har taget initiativ til en todages konference for historikere om "Grænselandets nationale historie efter 1955", der blev afholdt på Christianslyst den 13.-14. marts 2024. Projektet modtog projektmodningsstøtte fra Kulturministeriets Forskningsudvalg (KFU) på 110.000 kr.. Det er tanken, at konferencen skal bane vejen for en større dansk-tysk forskningsindsats. Initiativet er et vigtigt skridt i et af fokusområderne "Grænseland" i museets nye strategi.

Stor udstilling om Augustenborgerne på vej

Den sønderjyske fyrstehistorie og især den augustenborgske hertuginje er et museets kerneområder, der er blevet dækket med forskning, indsamling og med udstillinger. I centrum for dette arbejde står enhedsleder Carsten Porskrog Rasmussen, landets førende specialist på området. Museet har indledt et samarbejde med Det Nationalhistoriske Museum på Frederiksborg mhp. at gennemgå museets kolossale samling, der blev købt ved dynastiets opløsning omkring 1930. Samarbejdet skal føre til en definitiv særudstilling om augustenborgernes storhed og fald, der vises på Sønderborg Slot i 2027. Udstillingen bliver et væsentligt bidrag til fokusområdet "Grænseland" og til trekantsamarbejdet om Sønderborg Kommune som historisk destination.

Claus Carstensen – det største kunstindkøb i museets historie

Arbejdet med erhvervelse af maleren og professor ved Det Kongelige Kunstakademi, Claus Carstensen's kunstsamling (Shibboleth) fortsætter. Købssummen er på 3,6 mio. kr., og der er p.t. rejst 2 mio. kr. fra hhv. Ny Carlsbergfondet og Augustinus-Fonden. Museet stiler efter en ekstern finansiering på 3 mio. kr. hvorefter forhandling med Claus Carstensen indledes. I den forbindelse kan det blive nødvendigt med et træk på museets egenkapital for at få handlen i hus.

Våben, krudt og kugler

Næst efter Krigsmuseet råder Museum Sønderjylland over den største samling af militære våben i Danmark. Museet har de senere år gennemført en omfattende samlingsgennemgang og udskillelse af defekte,

Bilag 2.1 – Oversigt over indsatser i Museum Sønderjylland – MSJ – BM – 18. marts 2024

overflødige og bortkomne våben. Dertil en omfattende deaktivering af våben efter nyeste skærpede regler. Netop som projektet er afsluttet, er der kommet nye stramninger, som betyder, at flere våbenkategorier, herunder blankvåben, slagvåben og skyts skal gennemgås og godkendes af Politiets Administrative Center. Det er ekstremt krævende og kostbare processer, som trækker store ressourcer ud af museet. Da der ikke er udsigt til, at regelstramningerne ophører, leder museet efter løsninger, der kan nedbringe ressourcetrækket eller tilføre økonomi til at gennemføre arbejdet.

Bæredygtig modernisering af Gram Lergrav

Efter erhvervelse af grunden omkring Gram Lergrav færdiggøres prospektet vedr. moderniseringen af museet i 2024. Projektet defineres som en case for bæredygtige museer, og efter en fælles ansøgning med Museum Salling (Spøttrup Slot), har museet fået tilsagn om støtte på 680.000 til som en del af projektet at udvikle en model for implementering af bæredygtighed i museale udviklingsprojekter. Projektet er et vigtigt element i det strategiske fokusområde "Bæredygtighed".

AJ 10.03.24

3. Godkendelse af MSJ's strategi 2024-2028

Museum Sønderjyllands bestyrelse igangsatte i 2023 en proces for formulering af en ny strategi for museet. Chefgruppen har nu afsluttet arbejdet og er klar til at præsentere en ny strategi for årene 2024-2028 med hovedtemaerne *grænseland, værdiskabelse og bæredygtighed* .

Der indstilles til, at bestyrelsen drøfter og godkender strategiteksten, så den kan ombrydes, distribueres og kommunikeres i april.

Dokumenter

- Bilag 3_1 Notat om prioriteringer og proces vedr. MSJ strategi 2024-2028.pdf
- Bilag 3_2 Forslag til strategi for MSJ 2024-2028.pdf

Bilag 3.1 – Notat om proces og prioriteringer vedr. strategi – MSJ – BM – 18. marts 2024

Notat om proces og prioriteringer vedr. MSJ strategi

Bestyrelsen godkendte i marts 2023 chefgruppens plan og overordnede prioriteringer for en ny strategi for MSJ. Strategien skulle oprindeligt have været forelagt bestyrelsen i oktober, men processen blev forlænget med et halvt år således, at eventuelle anbefalinger fra SLKS's kvalitetsvurdering kunne indarbejdes, og der kunne tages pejling af arbejdet i Arbejdsgruppen vedrørende Museumsreform. Strategien skulle:

- Skabe bevidsthed om Museum Sønderjyllands regionale og nationale formål blandt politikere og i fondslandskabet
- Sikre de offentlige bevillinger som grundlag for museets fremtidige drift
- Tilpasse museets kommercielle profil til et marked under hastig forandring
- Skærpe sammenhængen mellem museets faglige ansvarsområder, enkeltmuseernes kernefortællinger og medarbejdernes indholdsproduktion.

Chefgruppen havde forlods identificeret følgende udviklingspunkter:

- Øget kommercielt fokus – forretningsudvikling
- Strategisk arbejde med forskning – rette op på balancen
- Grænseoverskridende samarbejde
- Det kommuneoverskridende arbejde
- Bæredygtighed / grøn omstilling
- Styrkelse af lokal beslutningskompetence og koordinering

SLKS' kvalitetsvurdering anbefalede, at museet afsøgte mulighederne for en bredere dækning af det naturhistoriske ansvarsområde. Museets foretræde for Folketingets Kulturudvalg den 30. august 2023 og en lang række møder med ordførere og storkredsvalgte gav værdifulde brikker til billedet af Museum Sønderjyllands svagheder og styrker i de kommende politiske prioriteringer.

Dialogen med politikerne førte blandt andet til, at den oprindelige tanke om at tage afsæt i de enkelte museers kernefortællinger blev ændret til, at strategien skulle tage afsæt i *MSJ's overordnede kernefortælling*.

Efter tre workshops med chefgruppe og enhedsledere og med konsulent i Have Kommunikation Ole Winther som facilitator, valgte chefgruppen at fortsætte processen selv i tæt samarbejde med enhedsledergruppen. Den følgende del af processen handlede om at bede enhederne, dvs. alle medarbejdere om at forholde sig til tre overordnede temaer: *Grænseland, værdiskabelse og bæredygtighed*.

Chefgruppen gennemførte en proces med en høj grad af inddragelse. Organisatorisk førte det til, at enhedsledernes samarbejde og teamfølelse blev styrket. Det førte også til, at enhedsledergruppen rykkede tættere på chefgruppen. Strategien blev i begyndelsen af februar drøftet og kvalificeret på en virksomhedsdag, hvor hele personalet bidrog og stillede spørgsmål. Alle enheder har udarbejdet input til handlinger og indsatser, og dermed er det forestående arbejde med handlingsplanerne i virkeligheden allerede begyndt.

Strategien vil blive layoutet på et højt udstyrsniveau i såvel digital som fysisk form. Den forventes at foreligge medio april og vil blive distribueret som opfølgning på dialogen med politikerne – såvel de kommunale som de landspolitiske.

AJ 09.03.24

Bilag 3.2 – Museum Sønderjyllands strategi 2024 – 2028 - MSJ – BM – 18. marts 2024

Forord

Museum Sønderjyllands formål

Museum Sønderjylland er grænselandets kollektive erindring og udvikler viden og oplevelser om landsdelens særlige natur- og kulturarv til borgere og turister i de fire sønderjyske kommuner.

Museet er en dannelsesinstitution, der gør landsdelens erfaringer med grænser, kulturmøder og identitet relevante for nuværende og kommende generationer.

Med dette afsæt leverer vi byggesten til den danske identitet og til broen mellem dansk og tysk og mellem Norden og Europa.

Museum Sønderjyllands vision

Museum Sønderjylland er et af landets største statsanerkendte museer og arbejder med naturhistorie, arkæologi, historie og kunst i et regionalt, nationalt og internationalt perspektiv.

Vi vil sikre, at grænselandets enestående og fascinerende fortællinger fastholdes og udvikles som en hjørnesteen i Danmarks og Europas historie.

Vi vil være en væsentlig kulturinstitution i alle fire sønderjyske kommuner og bidrage aktivt til udviklingen af lokalsamfundet.

Med afsæt i vores forskning og samlinger vil vi skabe værdifulde oplevelser til flere generationer og målgrupper. Det vil vi gøre ved at realisere ambitiøse udviklingsplaner for vores besøgssteder.

Vi forpligter os til at tage et medansvar for at løfte det danske museumsvesen ind i en grønnere fremtid.

Vi vil sætte grænser, kulturmøder, identitet og forholdet mellem flertal og mindretal på dagsordenen i en tid præget af krig, fordomme og misinformation.

Strategiens tre temaer: grænseland, værdiskabelse og bæredygtig udvikling

Grænseland

I vores arbejde bygger vi bro hen over grænser. Vores region spænder som den eneste i Danmark over fem landskabstyper: vadehav, marsk, bakkeøer, hedesletter og moræne. Kunsten, naturen og kulturarven overskrider den nuværende landegrænse mellem Danmark og Tyskland og mellem Norden og Europa.

Vi arbejder med identitet og grænseerfaringer. Vi ser kulturmøder og kulturudvekslinger som et særkende for landsdelen i fortiden såvel som i dag. Udforskningen og formidlingen af Sønderjylland som grænseland og af grænser i vid forstand er et helt centralt fokuspunkt for museets arbejde.

Som landsdelens store kulturinstitution vil vi være den naturlige samarbejdspartner for institutioner og virksomheder i Danmark såvel som i Slesvig-Holsten og Nordtyskland.

Fokusområder:

- Udbygge og forny Museum Sønderjyllands rolle som formidler af grænselandets særlige kulturarv og fortællinger.
- Opstille scenarier for en bredere dækning af det naturhistoriske ansvarsområde.
- Sætte erfaringer med grænser og kulturmøder samt klima- og naturhistorie ind i en nutidig kontekst.
- Fastholde og udvikle stærke faglige relationer hen over den dansk-tyske grænse blandt andet gennem formulering af fælles projekter.
- Forbedre museumsoplevelsen for gæster fra Tyskland.
- Arbejde med temaerne grænser, identiteter og kulturmøder målrettet mod unge.

Bæredygtig udvikling

Museum Sønderjylland tager samfundsmæssigt ansvar.

Som regional kultur- og dannelsesinstitution vil vi bidrage til et bæredygtigt samfund, der træffer beslutninger på et oplyst grundlag. Vi formidler viden om og erfaring med forandringer, konflikter, forsoning og sameksistens.

Vi vil være til stede lokalt og bidrage positivt til udviklingen af lokalsamfundets fysiske udformning og kulturelle sammenhængskraft.

Vi vil nedbringe museets samlede klima- og miljøbelastning ved hjælp af tværgående indsatser og ved hjælp af en prioriteret indsats på områder med størst effekt.

Fokusområder:

- Øge samarbejdet med kommuner og lokale aktører omkring bestående og nye aktiviteter til gavn for det lokale kulturliv.
- Tilslutte os Museernes Grønne Akademis *Charter for grøn omstilling af danske museer*.
- Implementere Green Attraction-kriterierne i organisationen og forbedre medarbejdernes muligheder for at træffe bæredygtige valg ved hjælp af handleplaner for området.
- Opbygge institutionelle partnerskaber vedr. nedbringelse af miljøbelastning og CO₂-udledning.

Værdiskabelse

Museum Sønderjylland skaber værdifulde oplevelser på tværs af generationer inden for museets fagområder. Vi vil tænke stort og søsætte ambitiøse udviklingsplaner for fremtidens museum.

Vi vil forbedre vores ressourcegrundlag. Vi vil styrke vores forretningsmæssige bevidsthed og skærpe vores forretningsmodeller. Vi vil tænke i nye baner og have flere forskellige slags kunder. Vores årlige besøgstal og omsætning skal øges med 30%.

Som organisation vil vi arbejde med forholdet mellem investerede ressourcer og forventet afkast. Vi vil hjælpe hinanden med at prioritere vores kræfter, så vi sammen kan nå vores mål i strategiperioden.

Fokusområder:

- Forbedre museumsoplevelsen, så den i højere grad bliver attraktiv og relevant for familier og besøgende fra Tyskland.
- Styrke museernes koordinering af arbejdet med publikumsoplevelsen.
- Udvikle museets B2B-tiltag og salg af ekspertise.
- Opbygge faste tilbagevendende stedspecifikke events.
- Øge salget af specialiserede ydelser.

Milepæle

- Museet i Tønder moderniseres og genåbner i 2026/27. Med en ny indgang, butik og cafe orienteres museet ind mod byen. Nye permanente udstillinger og en ajourføring af de tekniske installationer løfter formidlingen, og nye attraktive publikumsfaciliteter åbner museet op for børn og unge og mere uformelle besøg generelt. Nye skolefaciliteter forbedrer museets tilbud til skoleklasser. Det moderniserede museum relanceres med et nyt navn og med en styrket lokal driftsorganisation.
- Nyt museum i Aabenraa: På baggrund af prospektet vedr. et museum på Kilen i Aabenraa vil vi sammen med Aabenraa Kommune arbejde på at etablere et nyt museum med to tematikker: søfart og kunst med relation til grænselandet. Vi vil afklare finansieringsmulighederne og samtidig styrke forskningen og formidlingen vedrørende Franciska Clausen og Sønderjyllands maritime historie.
- Museet ved Gram Lergrav: I 2024 færdiggøres prospekt vedr. en styrkelse af formidlingen og gæsteoplevelsen inde og ude. Nye permanente udstillinger skal øge publikums forståelse af de globalt set unikke fund og via dem give indsigt i evolution, landskabs- og klimaforandringer. Med nye publikums- og skolefaciliteter videreudvikles museets dybt forankrede citizen science-koncept.
- Museet i Haderslev: Inden for strategiperioden vil vi i samarbejde med Haderslev Kommune udarbejde en visionsplan for landsdelens store arkæologiske museum i Haderslev. Planen omfatter nye arkæologiske udstillinger, nye publikumsfaciliteter og en aktivering af udearealerne, så det bliver en af byens grønne oaser.
- Sønderborg Slot: Vi vil arbejde for et stærkt samarbejde med relevante institutioner i Sønderborg Kommune omkring udviklingen af en visionsplan, der på sigt knytter Sønderborg Slot, Hertugernes Augustenborg og Dybbøl Banke sammen til en af Danmarks vigtigste historiske destinationer. De tre parter opretter sekretariat, og Museum

Sønderjylland og Fonden Dybbøl Banke indgår en ny treårig driftsaftale, der understøtter indsatsen.

- **Børn og unge:** Vi vil i højere grad være noget for børn og unge. Vi vil i strategiperioden formulere og implementere et børne- og ungesyn. Dermed sikrer vi, at børn og unge føler sig velkomne på vores museer. Vi vil på et velfunderet vidensgrundlag give svar på nogle af de spørgsmål, som børn og unge stiller til verden.
- **Bæredygtigt museum:** Vi fortsætter implementeringen af grønne løsninger og tilslutter os *Charter for grøn omstilling af danske museer*. Vi vil forankre arbejdet organisatorisk, vi vil dele vores erfaringer med branchen, arbejde med CO2-regnskaber og efteruddanne nøglemedarbejdere. Vi vil i strategiperioden arbejde for, at et udvalg af vores besøgssteder Green Attraction-certificeres.
- **Øget værdiskabelse:** Vi vil i strategiperioden forøge vores besøgstal og omsætning med 30%.

Det skal der ske på vores museer

Museet i Tønder

Museet er et kombineret kunst- og kulturhistorisk museum, der formidler moderne nordeuropæisk kunst og sønderjysk kunsthåndværk og kunstindustri med stærk påvirkning fra det nordtyske og frisiske område. Et særligt fokusområde er museets udstilling om Tønders prominente søn Hans J. Wegner.

Museum Sønderjylland har opnået finansiering til en total modernisering af museet, der begynder i 2025.

Højer Mølle

Møllen er en hollandsk vindmølle fra 1857 og Tøndermarskens absolutte vartegn, og takket være et frivilligt møllelaug er den fuldt funktionsduelig. I tilknytning til møllen formidler et landskabsmuseum menneskenes liv med og mod naturens kræfter.

Museet blev gennemmoderniseret i 2018 som led i Tøndermarsk Initiativets omfattende forskønnelse af Højer og Tønder. Højer Mølle og tilhørende café markedsføres som Porten til Tøndermarsken.

I samarbejde med Nationalpark Vadehavet åbnes en ny permanent udstilling om marsken syd for Højer i dag. Udstillingen supplerer Højer Møllens historiske udstilling.

Drøhses Hus

Tønder by er kendt for sine mange smukke 1600- og 1700-tals huse, og Drøhses Hus fra 1672 er et af de smukkeste og bedst bevarede. Efter en gennemgribende restaurering fik huset i 1985 den anerkendte Europa-Nostra-pris.

I forbindelse med moderniseringen af hovedmuseet i Tønder flyttes formidlingen af Tønder-kniplingerne hertil. Parallelt hermed opstilles scenarier for den fremtidige drift af Drøhses Hus.

Sønderborg Slot

Sønderborg Slot er én af landsdelens vigtigste historiske bygninger, og slottets egen historie er en vigtig del af formidlingen på stedet. Udstillingerne fortæller Sønderjyllands særlige historie som hertugdømme og grænseland mellem fyrster og folk. En del af formidlingen er viet de slesvigske hertuger, herunder særligt Augustenborgerne. Det vigtigste tyngdepunkt er den nationale historie siden 1800, som blandt andet omfatter krigshistorie omkring de slesvigske krige og Første Verdenskrig, demokratihistorie omkring Folkeafstemning og Genforening samt udviklingen mellem flertal og mindretal.

I 2021 blev vestfløjens anden etage indrettet til moderne særudstillingslokaler til store skiftende udstillinger inden for museets kernestof. I strategiperioden vises blandt andet en stor udstilling om den augustenburgske hertugslægts storhed og fald.

Museum Sønderjylland indgår i et treårigt samarbejde omkring udviklingen af den historiske destination, der omfatter Sønderborg Slot, Dybbøl Banke og hertugbyen Augustenborg.

Cathrinesminde Teglværk

Cathrinesminde Teglværk ved Broager er et velbevaret kulturmiljø og museum, der er udpeget som et af Danmarks 25 vigtigste danske industriminder.

Museet fortæller om den omfattende teglindustri og arbejderkultur, der prægede egnen ved Flensborg Fjord gennem mere end 200 år. Museet er et udflugtsmål i sig selv og ligger midt på den prisbelønnede Gendarmstien, der hvert år besøges af 100.000 vandrere.

I strategiperioden moderniseres udstillingerne i teglværk og arbejderboliger, og udearealerne indrettes med fokus på at understøtte museets vigtige funktion som udflugtsmål og station på vandreturen.

Gram Lergrav

Museet er centrum i museets naturhistoriske ansvarsområde. Her vises de i global henseende enestående 10 mio. år gamle fossile hvaler og andre organismer, som er fundet i lergraven. Med museets citizen science-koncept inviterer vi publikum til selv at grave i den gamle havbund for på den måde at få

Bilag 3.2 – Museum Sønderjyllands strategi 2024 – 2028 - MSJ – BM – 18. marts 2024

indsigt i naturens forandringer, økosystemer og landskabets udvikling og klimaændringer.

Efter erhvervelsen af grunden i 2023 vil Museum Sønderjylland i 2024 færdiggøre et prospekt vedr. en ny formidling og forbedring af brugeroplevelsen.

Arkæologi – Haderslev

Museet er landsdelens store arkæologiske museum, der begynder fortællingen med de første mennesker i Danmark. Gæsten tages med på en kronologisk rejse gennem 10.000 års historie præget af møder mellem mennesker – møder, der kan aflæses i landskabet både nord og syd for den nuværende dansk-tyske grænse.

Museets bygning og omgivelser rummer gode muligheder for en ny ambitiøs formidling af den tidlige sønderjyske historie. I strategiperioden vil Museum Sønderjylland færdiggøre en visionsplan og en driftsmodel for et moderniseret arkæologisk museum.

En væsentlig del af museets virksomhed udgøres af den lovbundne bygherrefinansierede udgravningsvirksomhed i Danmarks største arkæologiske ansvarsområde omfattende de fire sønderjyske kommuner og Kolding Kommune. Den regionale dækning af grænselandets forhistorie udgør en faglig styrkeposition, som vil blive aktiveret i museets formidling – indendøre såvel som ude i landskabet.

Kunstmuseet Brundlund Slot

Kunstmuseet Brundlund Slot er det lille museum for grænselandets store kunstnere fra slutningen af 1700-tallet til i dag. I 2024, i 125-året for Franciska Clausens fødsel, er Brundlund Slot omdannet til hele Danmarks Franciska Clausen-museum. Frem til realiseringen af det nye museum på havnen i Aabenraa vil byens berømte kunstner være omdrejningspunktet for museets udstillinger og formidling.

Kunstopplevelsen fortsætter i slotsparken med skulpturer i smukke grønne omgivelser.

Kulturhistorie Aabenraa

Museet præsenterer den sønderjyske søfartshistorie med særligt fokus på Aabenraas spektakulære søfart, der i 1700- og 1800-tallet var verdensomspændende. Den oversøiske søfart og pendulfarten til Middelhavet bragte velstand og fascinerende fortællinger til byen og egnen.

I strategiperioden foretages en let opdatering af udstillingerne, og en fornyelse af formidling og tilbuddet til børn. Museum Sønderjylland har sammen med Aabenraa Kommune udarbejdet et prospekt for et nyt moderne museum på havnen i Aabenraa.

Bevaringscenter Sønderjylland

Bevaringscenter Sønderjylland er Museum Sønderjyllands skatkammer, hvor den sønderjyske natur- og kulturarv opbevares under de mest moderne forhold. Bevaringscenteret er et kraftcenter i arbejdet med samlinger og udstillinger.

Bevaringscenteret er åbent for grundskoler og videregående uddannelser og tilbyder undervisningsforløb i krydsfeltet mellem natur-, kulturarv og naturvidenskab – et sjældent kig ind i arkæologernes og konservatorernes arbejdsmetoder.

Centret danner desuden ramme om Museum Sønderjyllands store samling af fotos, film og lyd.

I strategiperioden fortsættes udviklingen af undervisningstilbuddene samtidig med, at de næste faser af udpakningen efter den store flytproces 2019-2023 gennemføres.

4. Økonomiopfølgning

· På grund af overgang til nyt økonomisystem i Hadeslev Kommune bortfalder økonomiopfølgningen og fremlæggelsen af en model vedr. opgørelse af de enkelte butikkers og cafeers dækningsbidrag. Sidstnævnte vil blive fremlagt på juni-mødet. Der gives en mundtlig prognose på regnskabet for 2023 og en oversigt over årets besøgstal og indtægter for entré, butikker og caféer.

Der indstilles til, at bestyrelsen tager orienteringen til efterretning.

Dokumenter

- Bilag 4_1 Samlet besøgsstatistik 2023.pdf
- Bilag 4_2 Entréindtægter kiosksalg og cafésalg pr 31-12-2023.pdf

Museum Sønderjylland - besøgsstatistik 2023

Antallet af besøgende på Museum Sønderjyllands enkelte museer i 2023 fremgår af nedenstående oversigt.

Antallet af besøgende i Museum Sønderjyllands enkelte afdelinger i 2023 fremgår af nedenstående oversigt.	Gæster 2023	Gæster 2022	Gæster 2021	Gæster 2020	Gæster 2019	Gæster 2018
Sønderborg Slot	60.409	51.912	34.789	60.857	52.960	53.148
Cathrinesminde Teglværk	3.473	16.867	16.453	8.341	17.486	15.417
Kulturhistorie / Kunst Tønder	17.341	19.631	12.916	20.438	27.340	25.607
Højer Mølle	15.400	10.919	10.734	11.843	7.892	3.184
Drøhses Hus	0	1.665	1.269	2.087	2.688	2.863
Arkæologi Haderslev	13.488	10.939	4.610	3.728	6.710	4.681
Kulturhistorie Aabenraa	221	846	808	1.494	2.656	2.712
Kunstmuseet Brundlund Slot	16.782	17.742	35.869	8.406	15.108	15.575
Naturhistorie og Palæontologi	6.146	8.328	6.403	10.620	6.123	6.786
Bevaringscenter Sønderjylland	416	501				
Online arrangementer	1.971					
Besøgende i alt på museet besøgssteder	135.647	139.350	123.851	127.814	138.963	129.973
Foredrag, rundvisninger og uv-besøg ved museets medarbejdere uden for museets fysiske rammer	4.657	6.341	4.938	13.382	13.048	15.322
Samlet besøgstal for Museum Sønderjylland	140.304	145.691	128.789	141.196	152.011	145.295

Bilag 4.2 - oversigt over indtægter på entré café og butik pr. 31. december 2023.

Publikum & Formidling beregninger på forventede indtægter i 2023, på entréindtægter, kiosksalg samt cafésalg.

Indtægter for JANUAR - DECEMBER 2023 er indeholdt

Museerne åbnede først d. 18. januar i 2022 som følge af covid19.

ENTRÉINDTÆGTER 2023	Jan	Febr	Marts	April	Maj	Juni	Juli	August	Sept	Okt	Nov	Dec		Hele året
BUDGET 2023 beregnet forholdsmæssigt ud fra 2022 tal (excl. 3 lukkede afdelinger)	-77.218	-324.666	-273.666	-478.378	-475.219	-498.714	-1.045.261	-782.481	-551.193	-637.613	-264.717	-169.874		-5.579.000
Faktiske tal 2023	-161.765	-256.640	-265.057	-442.206	-430.148	-463.548	-1.224.175	-1.005.193	-521.718	-597.860	-274.293	-357.394		-5.999.996
Afvigelser	-84.547	68.026	8.609	36.172	45.071	35.166	-178.913	-222.712	29.475	39.753	-9.576	-187.521		420.996

Merindtægt 2023: 420.996

KIOSKSALG 2023	Jan	Febr	Marts	April	Maj	Juni	Juli	August	Sept	Okt	Nov	Dec		Hele året
BUDGET 2023 beregnet forholdsmæssigt ud fra 2022 tal (excl. 3 lukkede kiosker)	-31.787	-67.300	-77.300	-132.760	-117.771	-135.969	-223.105	-169.503	-142.411	-129.838	-56.219	-53.037		-1.337.000
Faktiske tal 2023	-25.662	-43.937	-47.097	-80.130	-89.251	-99.938	-195.829	-150.358	-102.666	-98.230	-95.369	-59.663		-1.088.129
Afvigelser	6.125	23.363	30.204	52.629	28.519	36.031	27.276	19.145	39.745	31.609	-39.150	-6.625		248.871

Mindreindtægt 2023: -248.871

CAFÉSALG 2023	Jan	Febr	Marts	April	Maj	Juni	Juli	August	Sept	Okt	Nov	Dec		Hele året
BUDGET 2023 beregnet forholdsmæssigt ud fra 2022 tal (excl. 2 midlertidig lukket caféer)	-1.729	-4.681	-9.571	-34.864	-30.431	-65.308	-82.766	-75.304	-53.459	-59.102	-5.838	-948		-424.000
Faktiske tal 2023	-11.682	-21.588	-16.329	-90.765	-96.772	-127.910	-207.481	-197.483	-140.183	-142.433	-83.698	-50.391		-1.186.715
Afvigelser	-9.954	-16.908	-6.758	-55.901	-66.341	-62.603	-124.715	-122.179	-86.724	-83.331	-77.860	-49.442		762.715

Merindtægt 2023: 762.715

Økonomienheden, den 18. januar 2024

5. Evaluering af gældende økonomiaftale og samarbejdsaftale 2022-2025 og indstilling vedr. forlængelse

Ifølge den gældende økonomiaftale og samarbejdsaftale med de fire sønderjyske kommuner skal denne evalueres af MSJ's bestyrelse og Det Sønderjyske Kulturkoordinationsudvalg i foråret 2024. Der findes intet evalueringsdesign.

Bestyrelsen bedes drøfte vedlagte oplæg til evaluering.

Der indstilles til, at bestyrelsen med begrundelse i den uafklarede situation vedr. MSJ's fremtidige statstilskud anmoder Det Sønderjyske Kulturkoordinationsudvalg om en forlængelse af økonomiaftalen med et år til udløb 31. december 2026, og at forhandlingen af ny aftale ligeledes udskydes med et år til medio 2025.

Dokumenter

- Bilag 5_1 Evaluering af aftaler og indstilling om forlængelse.pdf
- Bilag 5_2 Økonomiaftale for 2022-2025 MSJ og de fire sdj kommuner.pdf
- Bilag 5_3 Samarb_aftale for 2022-2025 - MSJ og de fire sdj kommuner.pdf

Bilag 5.1 - Evaluering af Økonomi- og Samarbejdsaftaler – MSJ – BM – 18. marts 2024

Museum Sønderjyllands evaluering af Samarbejdsaftale og Økonomiaftale for årene 2022-2025 og forslag om forlængelse med et år.

Samarbejdet mellem Museum Sønderjylland er i dag reguleret af to parallelle dokumenter, nemlig en samarbejdsaftale og en økonomiaftale. Samarbejdsaftalen beskriver formen for den formaliserede side af samarbejdet mellem forvaltningerne og museet samt konkrete fokusområder, som parterne i aftaleperioden vil arbejde med. Økonomiaftalen beskriver niveau for og sammensætning af det kommunale tilskud i den fireårige aftaleperiode.

De respektive aftaler skal ifølge samarbejdsaftalen genforhandles medio 2024. Økonomiaftalen skal evalueres i MSJ's bestyrelse og af Det sønderjyske Koordinationsudvalg i første kvartal af 2024.

Begge aftaler løber frem til 31. december 2025. Evalueringen omfatter altså omtrent halvdelen af aftaleperioden.

Overordnet vedr. aftalernes form

MSJ vurderer, at opdelingen af aftalerne i to parallelle dokumenter er hensigtsmæssig. Den giver parterne mulighed for efter aftale at justere på indholdet i takt med, at der indsamles erfaringer på fokusområderne. En sammenskrivning af de to papirer vil mindske mulighederne for tilpasninger, f.eks. hvis der i løbet af aftaleperioden viser sig nye veje frem mod de overordnede målsætninger.

Evaluering af økonomiaftalen

Nedenstående punkter repræsenterer hhv. afvigelser og MSJ's opmærksomhedspunkter i forhold til arbejdet i aftalens to første år:

- *Vedr. stiftelse:* MSJ driver 10 museer. På grund af udsigterne til ekstraordinært høje energiudgifter var Museum Sønderjylland i efteråret nødt til at lukke Kulturhistorie Aabenraa, Cathrinesminde Teglværksmuseum og Drøhø ud. Dette skete efter orientering på kommunernes øverste niveau.
- *Vedr. øvrige forhold:* MSJ har tilstræbt, at tilbuddene er af samme kvalitet og omfang inden for hele museets geografiske ansvarsområde under hensyntagen til de givne forudsætninger de enkelte steder. Tydeligst kommer dette til udtryk ved, at museet i sin strategi har prioriteret udvikling af museerne i alle fire kommuner.
- *Vedr. ændringer i det økonomiske grundlag:* Afsnittet regulerer, at der i forbindelse med ekstraordinære situationer skal ske en drøftelse mellem museets bestyrelse og Det Sønderjyske Kulturkoordinationsudvalg med henblik på aftaler om det videre forløb i de fire kommuners relevante fagudvalg. Museet vurderer, at den beskrevne sagsgang ikke i tilstrækkelig grad er operationel i tider, hvor de ekstraordinære situationer i stigende grad udgøres af udefra kommende kriser og konjunkturudsving, som rammer museet med voldsom kraft.

Evaluering af samarbejdsaftalen

- Museum Sønderjylland har et tæt samarbejde med de fire sønderjyske kommuner. Samarbejdet foregår både omkring konkrete projekter og i på formaliserede møder fire gange årligt. Museet har i den forgangne periode lagt vægt på en stærkere gensidighed i videndelingen således, at kommunernes strategiske arbejde på området også drøftes.
- Museets enhed for Uddannelse og Læring har arbejdet ud fra strategien "Oplevelse, fordybelse og læring". I forhold til etablering af en følgegruppe har museet fokus skiftet, og det vurderes at en

Bilag 5.1 - Evaluering af Økonomi- og Samarbejdsaftaler – MSJ – BM – 18. marts 2024

tættere forankring på skoledirektørniveau er vigtigere. Der vil i 2024 blive taget yderligere skridt i denne retning.

- I 2022 og 2023 har samarbejdet især haft fokus på to projekter, nemlig udvikling af nye læringstilbud på Bevaringscenter Sønderjylland og Kuratorskolen, som henvender sig til udskolings elever i hele Region Sønderjylland-Schleswig. Begge projekter repræsenterer hver sin model for, hvordan der på området kan arbejdes med mobilitet på tværs af kommunegrænser og landegrænsen.
- Museum Sønderjylland vil i den kommende periode på administrativt niveau drøfte mulighederne for en tættere koordinering i forhold til markedsføring af events, udstillinger mm. Der har endnu ikke været afholdt kvartalsvise møder med kommunikationsafdelingerne. Museet vil inden længe invitere kommunerne til en drøftelse af, om sådanne møder er et hensigtsmæssigt dialogformat.
- Museet har via sit partnerskab i Destination Sønderjylland formaliseret kommunikationen af museets tilbud.
- Ifølge aftaleteksten evalueres samarbejdsaftalen løbende af parterne efter gensidig aftale. Museum Sønderjylland indstiller til, at samarbejdsaftalen midtvejsevalueres på mødet med kulturforvaltningerne i tredje kvartal 2024.

Forlængelse af økonomiaftalen frem til 31. december 2026

Museum Sønderjyllands bestyrelse indstiller til, at både økonomiaftale og samarbejdsaftale forlænges med et år frem til 31. december 2026. Bestyrelsen begrundet ønsket om forlængelse med, at de politiske forhandlinger om en museumsreform med bebudet ikrafttræden pr. 1. januar 2025, vil pågå helt frem til slutningen af 2024. Museumsreformen vil muligvis få betydning for størrelsen af Museum Sønderjyllands statslige hovedtilskud. Ændringer i statstilskuddet vil påvirke museets opgaveløsning direkte.

Museet indstiller derfor til at økonomi- og samarbejdsaftalerne genforhandles medio 2025, når størrelsen af museets fremtidige statstilskud er bekendt.

AJ 10.03.24

Økonomiaftale for årene 2022-2025

indgået mellem Den selvejende institution Museum Sønderjylland
og de 4 sønderjyske kommuner

Aabenraa Kommune
Haderslev Kommune
Sønderborg Kommune
Tønder Kommune

Museum Sønderjyllands status, formål, vedtægter, drift m.v.

Hjemsted

Museum Sønderjylland er en selvejende institution, som er statsanerkendt efter § 13 i museumsloven (lov nr. 358 af 8. april 2014).

Museet omfatter natur-, kultur- og kunsthistorie, og dets administrationsadresse er Aastrupvej 48A, 6100 Haderslev.

Formål

Museets formål er defineret af museets vedtægter.

Museets vedtægter forudsætter altid Slots- og Kulturstyrelsens godkendelse for at opretholde statstilskuddet.

Stiftelse

Ved indgåelsen af denne aftale indgår pr. 1.1.2022 følgende i Museum Sønderjylland:

- Sønderborg Slot
- Kulturhistorie Aabenraa
- Kunstmuseet Brundlund Slot
- Arkæologi i Haderslev
- Gram Lergrav
- Kulturhistorie Tønder/Kunstmuseet i Tønder
- Højer Mølle
- Cathrinesminde Teglværksmuseum
- Drøhses Hus
- Bevaringscenter Sønderjylland

Museets Bestyrelse

Bestyrelsens sammensætning er som beskrevet i museets vedtægter.

Bestyrelsen har det fulde ansvar for museets drift inden for de lovmæssige og økonomiske rammer, som museet er underlagt.

Aftalens økonomi, herunder drifts-, anlægs- og momstilskud

Hvert år inden den 1. november fremsender bestyrelsen museets budget for det kommende budgetår til de fire kommuner. Museets regnskabsår følger kalenderåret. Budgettet skal indeholde oplysninger om forventede tilskud fra kommunerne, staten og eventuelle andre tilskudsydere

Det samlede kommunale tilskud til Museum Sønderjylland udgør:

2022	2023	2024	2025
19.383.819 kr.	19.234.638 kr.	19.234.638 kr.	19.234.638 kr.

Det samlede kommunale tilskud, bestående af driftstilskud, anlægstilskud samt tilskud til dækning af fondsmoms, fremskrives efter KL's gennemsnitlige, udmeldte pris- og lønfremskrivningsprocent opgjort inden 1. juli, i året forud for budgetåret. (*slettes*: Tilsvarende fremskrives alle nedenstående basisbeløb med KL's gennemsnitlige, udmeldte pris- og lønfremskrivningsprocent opgjort inden 1. juli, i året forud for budgetåret.)

Udgiften til det samlede kommunale tilskud fordeles mellem de fire kommuner efter folketal opgjort 1. oktober før tilskudsåret. Tilskud udbetales i fire rater, der afregnes i den første måned i hvert kvartal.

Driftstilskud:

Det kommunale driftstilskud udgør:

2022	2023	2024	2025
14.431.930 kr.	14.320.859 kr.	14.320.859 kr.	14.320.859 kr.

Anlægstilskud:

Ud over driftstilskuddet yder de fire kommuner tilskud til museets anlægsudgifter. Det kommunale anlægstilskud udgør:

2022	2023	2024	2025
3.806.703 kr.	3.777.406 kr.	3.777.406 kr.	3.777.406 kr.

Ved større anlægsopgaver, der kræver yderligere kommunal finansiering, indgår Museum Sønderjylland i en forhandling med de sønderjyske kommuner, på initiativ af Det Sønderjyske Kulturkoordinationsudvalg, om fordeling af hhv. anlægs- og driftsudgifter knyttet til det konkrete projekt, herunder forhandlinger om fordeling af udgifterne mellem de fire kommuner.

Tilskud til dækning af fondsmoms:

Ud over driftstilskuddet og anlægstilskuddet yder de fire kommuner tilskud til dækning af fondsmoms:

2022	2023	2024	2025
1.145.186 kr.	1.136.373 kr.	1.136.373 kr.	1.136.373 kr.

Ved fondsmoms knyttet til ekstraordinære anlægsprojekter henvises til afsnittet "Anlægsbudget". Eventuel fondsmoms knyttet til denne type projekter indgår som en del af forhandlingen med kommunerne om eventuelle ekstraordinære drifts- og anlægstilskud.

Museet udarbejder en oversigt over fondstilskud, som indgår i årsregnskabet, og betragtes som modtaget til orientering, når årsregnskabet er fremsendt til kommunerne.

Grundskyld

Museets bygningsmasse er underkastet vidt forskellige ejerforhold fra museets egne bygninger til bygninger ejet af de enkelte kommuner eller staten, samt i et enkelt tilfælde et delt ejerskab, hvor både Museum Sønderjylland og en kommune eller en fond er delvis ejere af bygningerne.

I forbindelse med at der i de fire kommuner er forskellig praksis for at opkræve grundskyld af de bygninger museet ejer indebærer aftalen, at de kommuner der måtte opkræve grundskyld, yder et tilsvarende ekstraordinært tilskud til museet svarende til grundskylden.

Øvrige forhold:

Såfremt den enkelte kommune indgår særlige aftaler med Museum Sønderjylland, aftales eventuelle økonomiske konsekvenser parterne imellem, og de er derfor denne aftale uvedkommende. Der tilstræbes så vidt muligt tilbud og aktiviteter af samme kvalitet og omfang inden for hele museets geografiske ansvarsområde.

Den enkelte kommunes afregning for eventuelle særlige aftaler med Museum Sønderjylland afregnes efter aftale parterne imellem.

Fortidsminde-forvaltning

Museum Sønderjylland rådgiver kommunerne om forvaltningen af fortidsminder efter museumslovens paragraf 8a. Udgiften til denne rådgivning dækkes af den enkelte kommune efter forudgående aftale med Museum Sønderjylland. Timesatsen er fastsat til 525 kr. inklusive moms for alle kommuner.

Ændringer i det økonomiske grundlag:

Det samlede økonomiske tilskud, som kommunerne via økonomiaftalen yder til Museum Sønderjylland, skal ses som en hensigtserklæring om, at museet årligt kan påregne og dermed budgettere med et fast pris- og lønfremskrevet kommunalt tilskud til museets drift.

Dog vil der kunne opstå helt ekstraordinære situationer i kommunernes økonomi samlet set, som kan gøre det nødvendigt at reducere i det kommunale tilskud. På samme vis vil der kunne opstå ekstraordinære situationer i museets økonomi, der nødvendiggør behov for ekstraordinære tilskud eller en revurdering af museets budgetramme - herunder momsaflyftning af fondsbidraget.

Hvis en sådan situation opstår, skal der, inden der sættes tiltag i værk, ske en drøftelse mellem museets bestyrelse og Det Sønderjyske Kulturkoordinationsudvalg, der på baggrund af drøftelsen anbefaler det videre forløb til de fire kommuners relevante fagudvalg.

Regnskabsaflægning og årsberetning

Museum Sønderjylland fremsender hvert år revideret og godkendt regnskab og årsberetning til hver enkelt af de fire sønderjyske kommuner og Det Sønderjyske Kulturkoordinationsudvalg til orientering.

Evaluering

Aftalen evalueres i første kvartal 2024 af både bestyrelsen for Museum Sønderjylland og Det Sønderjyske Kulturkoordinationsudvalg. Evalueringen sendes til de fire kommuners relevante fagudvalg til orientering.

Ikrafttræden

Aftalen træder i kraft den 1. januar 2022 og løber til 31. december 2025. Aftalen genforhandles medio 2024.

Godkendt af byrådene og museets bestyrelse således:

Aabenraa Byråd, dato 30/8-2021

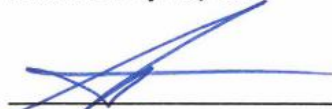

 Thomas Andresen
 borgmester

 Tom Ahmt
 kommunaldirektør

Haderslev Byråd, dato

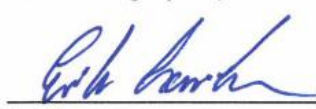

 H.P. Geil
 borgmester

 Peter Karm
 kommunaldirektør

Sønderborg Byråd, dato

 Erik Lauritzen
 borgmester

 Tim Hansen
 kommunaldirektør

Tønder Byråd, dato 30.8.2021

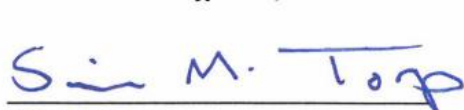

 Henrik Frandsen
 Borgmester

 Lars Møldrup
 kommunaldirektør

Museum Sønderjylland, dato

 Simon Møberg
 formand

 Axel Johnsen
 direktør

Samarbejdsaftale for årene 2022-2025

Supplement til økonomiaftale 2022-2025

indgået mellem Den selvejende institution Museum Sønderjylland
og de 4 sønderjyske kommuner

Aabenraa Kommune
Haderslev Kommune
Sønderborg Kommune
Tønder Kommune

Formål med samarbejdsaftalen

Samarbejdsaftalen er et supplement til økonomaftalen for årene 2022 – 2025.

Formålet med samarbejdsaftalen er sikre en tydelig og effektiv koordinering af opgaverne og styrke kommunikationen mellem parterne.

Forpligtelser for Museum Sønderjylland

- Museum Sønderjylland fremsender dagsorden og referater fra museets bestyrelsesmøder til hver enkelt af de fire sønderjyske kommuner
- Museum Sønderjylland anmoder om udbetaling af de kommunale tilskud sidst i 4. kvartal året inden tilskudsåret, jf. gældende økonomaftale.
- Museum Sønderjylland fremsender hvert år revideret og godkendt regnskab og årsberetning til hver enkelt af de fire sønderjyske kommuner og Det Sønderjyske Kulturkoordinationsudvalg til orientering. Oversigt over fondstilskud indgår i årsregnskabet og betragtes som modtaget, når årsregnskabet er fremsendt
- Museum Sønderjylland indkalder til 2-4 årlige administrative møder med deltagelse af repræsentanter for de kommunale forvaltninger samt museet. Møderne fastsættes og tilrettelægges af museet i forhold til bestyrelsesmøderne i Museum Sønderjylland samt under hensyntagen til de kommunale budgetprocesser. Formålet med møderne er:
 - o Generel videndeling
 - o Koordination i forhold til samarbejde mellem museet og kommunerne
 - o Drøfte fælles udviklingstiltag / kulturprojekter
 - o Drøftelse af relevante emner i forhold til undervisning og formidling
- Øvrige henvendelser fra Museum Sønderjyllands vedrørende museumsdrift i de enkelte kommuner rettes til de enkelte kommuners Kultur- og Fritidsforvaltninger og fagudvalg afhængig af henvendelsens karakter.

Forpligtelser for kommunerne

- Sikre at sager vedrørende Museum Sønderjylland behandles i kommunernes respektive fagudvalg jf. økonomaftalens bestemmelser. Det er fagudvalgene i de enkelte kommuner, der har kontakten til museet, i sager der alene vedrører én af de kommunale partnere, f.eks. hvor Museum Sønderjylland driver virksomhed der er ejet af- eller i fællesskab med kommunen.
- Kulturforvaltningerne informerer Museum Sønderjylland om relevante forhold på kulturområdet.
- At meddele Museum Sønderjylland en opdateret liste med de administrative kontaktpersoner i de respektive kommuner, som skal modtage henvendelse vedr. museumsdrift – dog undtaget fortidsmindedrift jf. museumslovgivningen. Kontaktpersonerne er ansvarlige for at tage relevant viden med til den respektive kommunes administrative og politiske niveau.

Forpligtelser for det Sønderjyske Kulturkoordinationsudvalg

- Det Sønderjyske Kulturkoordineringsudvalg har til opgave at koordinere og afstemme kommunernes tilbagemeldinger til Museum Sønderjylland via sekretariatsfunktionen.
- Det Sønderjyske Kulturkoordinationsudvalg drøfter løbende relevante emner, der har relation til samarbejdet mellem de sønderjyske kommuner og Museum Sønderjylland.

Samarbejde om undervisning og formidling

Museum Sønderjylland har etableret en enhed for "Uddannelse og Læring", der skal bidrage til realiseringen af strategien på området "Oplevelse, Fordybelse og Læring". Kommunerne skal bidrage til at udpege relevante medlemmer af følgegruppen, og til at indsamle input og feedback fra brugerne til Enheden for Undervisning og Formidling.

I forhold til undervisning vil der i aftaleperioden være særlig fokus på,

- at skabe øget mobilitet ved at minimere transport som en barriere for at børn og unge i dagtilbud, skoler og ungdomsuddannelser benytter Museum Sønderjyllands tilbud
- at afprøve og udvikle undervisningsforløb i undervisningsfaciliteten i det nye Fællesmagasin
- at øge antallet klasser og grupper der benytter til museernes tilbud via skoletjeneste-portaler
- at udarbejde tematiske undervisningsforløb som inddrager flere af museerne på tværs af kommunegrænsen

I forhold til formidling vil der i aftaleperioden være særlig være fokus på,

- koordinering med kommunerne i forhold til markedsføring af events, udstillinger og nyheder via SoMe-platforme mv. Kommunerne kommunikationsafdelinger inviteres kvartalsvise fællesmøder med Museum Sønderjylland
- fokus på at understøtte mobiliteten blandt museumsgæster på tværs af kommunegrænserne via markedsføring på tværs
- formidling af museernes tilbud i samarbejde med Destinationsorganisationerne som del af samlede oplevelseskoncepter for gæster og turister

Undervisning og formidling indgår som fast punkt på de administrative møder mellem kommunerne og Museum Sønderjylland

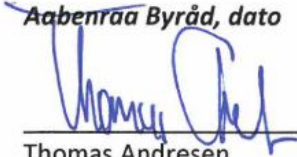

Evaluering af samarbejdsaftalen

Samarbejdsaftalen træder i kraft den 1. januar 2022 og løber til 31. december 2025. Aftalen genforhandles medio 2024.

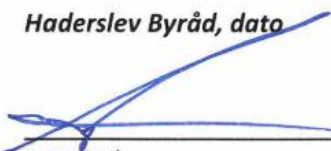
Samarbejdsaftalen kan evalueres og justeres løbende af parterne efter gensidig aftale.

Godkendt af byrådene og museets bestyrelse således:

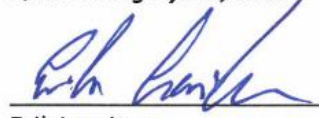
Aabenrød Byråd, dato 30/8-2021

Thomas Andresen
borgmester
Tom Ahmt
kommunaldirektør

Haderslev Byråd, dato

H.P. Geil
borgmester
Peter Karm
kommunaldirektør

Sønderborg Byråd, dato

Erik Lauritzen
borgmester
Tim Hansen
kommunaldirektør

Tønder Byråd, dato

Henrik Frandsen
Borgmester30.8.21
Lars Møldrup
kommunaldirektør

Museum Sønderjylland, dato

Simon Møberg
formand
Axel Johnsen
direktør

6. Orientering om tilpasning af den arkæologiske enhed

Den arkæologiske enhed har i en årrække oplevet et fald i de aktiviteter, der er afledt af den bygherrebetalte arkæologi. Indtægterne er således faldet fra et meget højt niveau i årene omkring 2020 til det laveste niveau i 10 år i 2023. Der er ingen udsigt til øget aktivitet i 2024.

Dette har nødvendiggjort en større tilpasning af den arkæologiske enhed med afskedigelse af 11 medarbejdere. Der indstilles til, at bestyrelsen tager orienteringen til efterretning.

Dokumenter

- Bilag 6_1 Notat til bestyrelsen vedr. arkæologienheden.pdf

Bilag 6.1 – Notat vedr. tilpasning af den arkæologiske enhed – MSJ -BM – 18. marts 2024

Notat vedr. tilpasning af den arkæologiske enhed

Den arkæologiske enhed har i en årrække oplevet et fald i de aktiviteter, der er afledt af den bygherrebetalte arkæologi. Indtægterne er således faldet fra et meget højt niveau i årene omkring 2020 til det laveste niveau i 10 år i 2023.

I løbet af 2023 har afslutningen af de allerede gennemførte gravninger derfor fyldt en stadig større andel af enhedens aktiviteter i form af beretningsskrivning og indhentning (og betaling for) naturvidenskabelige prøver. Med andre ord har arkæologerne altså sat sig ind for at skrive de sidste beretninger, efterhånden som antallet af nye udgravninger er faldet.

Til eksempel angik 18 ud af 96 afsendte regninger i 2023 således rene beretningsarbejder, mens tallet i 2022 var 9 ud af 106 regninger. Den øgede aktivitet med beretningsskrivning har været i overensstemmelse med Slots- og Kulturstyrelsens henstillinger om at få bragt mængden af opsparet beretningstid ned til et minimum.

I første kvartal af 2024 ser udsigterne foreløbigt ikke bedre ud. En forsigtig vurdering er, at aktivitetsniveauet tegner til at blive tilsvarende niveauet for 2023. Det betyder, at midlerne hensat til beretningstid alt andet lige vil blive opbrugt i løbet af året. Som en naturlig konsekvens har antallet af ansatte derfor måttet tilpasses efter niveauet for indkomsten af nye udgravninger, der, som nævnt, er vurderet med niveauet i 2023 som målestok.

Nødvendige afskedigelser af medarbejdere

For at nå et estimeret udgiftsniveau til lønninger på ca. 12,9 mio. kr. i 2024 og ca. 8 mio. kr. i 2025 har det således været nødvendigt at afskedige i alt 11 medarbejdere, hvorved der er opnået et budget i balance.

I 2023 udgjorde lønudgifterne i den bygherrebetalte arkæologiske enhed ca. 16,7 mio. kr. I 2024 ville tallet uden at afskedige medarbejdere være på ca. 14,8 mio. kr., hvilket skyldes fratrædelse til pension og ophør af projektansættelser.

Med en forventet indtægt i både 2024 og 2025 på 12,7 mio. kr., lønudgifter på 14,8 mio. kr. og faste udgifter på ca. 7 mio. kr., er der ikke balance i budgettet for hverken 2024 eller 2025. Udgiftsniveauet for øvrige udgifter vurderes ikke at kunne sænkes nævneværdigt og for at opnå et budget for 2024 og 2025 i balance, kan den nødvendige besparelse derfor kun findes på lønbudgettet.

For at holde antallet af afskedigelser på et minimum, er hensatte beretningsmidler, indtjente projektmidler og midler til genstandsbeskrivelse, i alt ca. 6,8 mio. kr., aktiveret til finansiering af dele af lønudgiften i 2024. Det betyder, at de medarbejdere, der har beretningsopgaver, bliver sat til at skrive deres beretning(er) og registrere genstande. Af de resterende lønudgifter på 8,1 mio. kr. mangler de ca. 1,9 mio. kr. finansiering. Denne opnås altså gennem afskedigelser.

De afskedigede medarbejdere har alle mellem 3 og 6 måneders opsigelsesvarsel, og enkelte har krav på godtgørelse efter funktionærlovens § 2 a. Det betyder, at der for to af de afskedigede medarbejders vedkommende først er effekt af afskedigelsen i 2025. For de resterende medarbejdere vil effekten i 2024 slå igennem i slutningen af 3. kvartal / begyndelse af 4. kvartal. Der vil i 2025 være fuld effekt af besparelserne, og lønudgiften vil i 2025 være reduceret til ca. 8 mio. kr. (1/1-2024 – niveau). Dette vil skabe balance i budgettet for 2025, forudsat at der optjenes midler til beretninger og genstandsbeskrivelse på samme niveau som i 2023 (ca. 2,8 mio. kr.).

Bilag 6.1 – Notat vedr. tilpasning af den arkæologiske enhed – MSJ -BM – 18. marts 2024

Fremadrettede tiltag

I forbindelse med forberedelse af tilpasningen har chefgruppen udført et grundigt udredningsarbejde vedr. økonomistyring og opstilling af prognoser for indtægtsniveauet. Den indtægtsdækkede arkæologiske virksomhed har siden museets grundlæggelse været defineret som et såkaldt øremærket projekt, der i nogen grad har været isoleret fra museets øvrige økonomi. Dette ses blandt andet af det forhold, at den kvartalsvise opfølgning til bestyrelsen, der havde fundet sted siden 2009 ophørte med udgangen af 2017.

Chefgruppen vurderer, at dette er uholdbart. Der indføres derfor med virkning fra 1. marts 2024 en ny organisering af det arkæologiske arbejde i Museum Sønderjylland. Tiltagene indebærer både umiddelbare ændringer og igangsætning af en proces med hensyn til opstilling af en ny model med følgende elementer.

- Formulering af et nyt kommissorium for den arkæologiske enhed
- Sætte klare rammer for enhedslederens beslutningskompetence
- Indføre transparent økonomistyringsmodel vedr. den bygherrebetalte arkæologi
- Indføre ny formaliseret praksis for økonomistyring og afrapportering på alle niveauer
- Sikre det ledelsesmæssige fokus på enhedens ressourceforbrug i henhold til Museum Sønderjyllands strategiske prioriteringer
- Påbegynde processen for et generationsskifte i enhedsledelsen

AJ 11.03.24

7. Drøftelse af muligt samarbejde vedr. den historiske destination Dybbøl Banke, Sønderborg Slot og Augustenborg.

Museum Sønderjylland har siden 2004 haft en driftsaftale med Den Selvejende Institution Dybbøl Mølle og siden 2009 en driftsaftale med Fonden Dybbøl Banke. Aftalerne indebærer, at de to institutioner juridisk, regnskabsmæssigt og personalemæssigt er indlejret i MSJ. Dette er et problem, fordi museet over årene har udhulet sin driftsherreforpligtelse, selvom personalet er ansat i MSJ.

Museet har meddelt de to Dybbøl-bestyrelser, at der ønskes en ny relation, hvor rollerne er klare. Efter en række møder, hvor museet bebudede, at aftalerne ville udløbe til årsskiftet 2023/2024, foreslog museets direktør i foråret 2023 en etårig forlængelse med henblik på sammen med Sønderborg Kommune og konsulentvirksomheden Orange Elevator at formulere en samlet vision og et ambitionsniveau for området, *inden* beslutning om den fremtidige relation blev taget.

Efter afslutningen af denne proces med fire frugtbare workshops foreligger der nu et visionsoplæg vedr. den historiske destination Dybbøl Banke, Sønderborg Slot og hertugernes Augustenborg. Parallelt med dette oplæg har formanden for Fonden Dybbøl Banke, centerlederen og museets direktør udarbejdet et eksempel på en treårig driftsaftale, som kan understøtte arbejdet med visionen.

Der indstilles til, at bestyrelsen drøfter visionsoplæg og eksempel på en treårig driftsaftale set i relation til museets nye strategi og position i forhandlingerne om museumsreformen. Bestyrelsen bedes endvidere tage stilling til, om den ønsker, at museet forhandler en driftsaftale på plads med Fonden Dybbøl Banke og DSI Dybbøl Mølle med underskrift senest 30. juni 2024.

Dokumenter

- Bilag 7_1 Mulig treårig driftsaftale mellem FDB og MSJ.pdf
- Bilag 7_2 Sønderborg Kommune som historisk turistdestination.pdf
- Bilag 7_3 Fonden Dybbøl Banke - driftsaftale Museum Sønderjylland.pdf
- Bilag 7_4 driftskontrakt MSJ og Dybbøl Mølle.pdf

Bilag 7.1 – Eksempel på mulig ny driftsaftale mellem FDB og MSJ – MSJ -BM – 18. marts 2024

Driftsaftale mellem Fonden Dybbøl Banke og Museum Sønderjylland

Museum Sønderjylland, der er et statsanerkendt museum under Museumsloven, Fonden Dybbøl Banke og Sønderborg Kommune indgår i 2024 et treårigt samarbejde om en plan for udviklingen den historiske destination Dybbøl -Sønderborg Slot-Augustenburg.

For at løfte denne opgave indgår Fonden Dybbøl Banke og Museum Sønderjylland nedenstående aftale:

Begreber:

Historiecenter Dybbøl Banke er ikke en juridisk enhed, men et sted, der ejes af Fonden Dybbøl Banke. Den drift, som Museum Sønderjylland leverer, er i parternes regnskaber benævnt *grunddelen*. Med *mellemværendet* menes den gæld, som grunddelen efter aftale har opbygget til Museum Sønderjylland siden 2004.

Museum Sønderjylland varetager med virkning fra 1. januar 2025 driften af aktiviteterne på Historiecenter Dybbøl Banke. Det sker på følgende vilkår:

1. Driften skal respektere de i Fonden Dybbøl Bankes vedtægters §4 beskrevne formål. Driften skal til enhver tid tilgodesee bevaringen og udviklingen af Historiecenter Dybbøl Banke som historisk formidlingssted med udgangspunkt i krigen 1864.
2. Driften sker efter Museum Sønderjyllands regler og retningslinjer, og centerlederen varetager centerets daglige ledelse med reference til Museum Sønderjyllands direktør. Personalet er ansat af Museum Sønderjylland og integreres derfor i Museum Sønderjyllands MED-udvalg og arbejdsmiljøorganisation.
3. Fonden Dybbøl Banke er som ejer af bygning og udendørs anlæg ansvarlig for udvendigt vedligehold af disse. Desuden fungerer bestyrelsen for Fonden Dybbøl Banke som rådgivende udvalg for Museum Sønderjylland mht. Historiecenterets virke.
4. Museum Sønderjylland betaler husleje svarende til de afholdte årlige udgifter beregnet som et gennemsnit for årene 2021-23. Huslejen skal bruges på udvendigt vedligehold. Museum Sønderjylland overtager ansvaret for indvendig vedligeholdelse af bygningen. Ved aftalens indgåelse gennemgås bygningen, og der lægges en plan for vedligeholdsarbejder i aftaleperioden.
5. Centerets personale har tjenestested på Historiecenter Dybbøl Banke, men deltager i arbejdet i museets relevante enheder, i det omfang driften tillader det. Museum Sønderjylland stiller tekniske og administrative kompetencer til rådighed for centerlederen.
6. Centerets udgifter og indtægter bogføres, så der altid kan skabes overblik over centerets bruttoøkonomi. Overskud op til 500.000 kr. tilfalder Museum Sønderjylland. Ved overskud derudover noteres 20% heraf på mellemværendet.
7. Mellemværendet mellem grunddelen og Museum Sønderjylland opgøres pr. 31.12.2024. Beløbet nedskrives, hvis grunddelens årsresultat er negativt og hvis parterne beslutter at frigive midler til investeringer til formidlingsformål. Et evt. restbeløb ved aftalens evt. opsigelse tilfalder Fonden Dybbøl Banke.
8. De videnskabelige aktiviteter i Historiecenteret skal opgøres særskilt. Parterne arbejder aktivt for at overføre VPAC-bevillingen fra Fonden Dybbøl Banke til Museum Sønderjylland. Indtil en godkendelse fra Slots- og Kulturstyrelsen foreligger, ændres den nuværende ordning ikke.

Bilag 7.1 – Eksempel på mulig ny driftsaftale mellem FDB og MSJ – MSJ -BM – 18. marts 2024

- 9 Denne aftale erstatter driftsaftalen fra 2009 mellem Fonden Dybbøl Banke og Museum Sønderjylland.
- 10 Aftalen ophæver *Notat vedr. forholdet mellem Historiecenter Dybbøl Banke, Dybbøl Mølle og Museum Sønderjylland*, dateret 14. november 2017.
- 11 Aftalen er tidsbegrænset og udløber 31. december 2027, medmindre andet aftales. Aftalen kan af begge parter opsiges med mindst et halvt års varsel til førstkommende 1. januar.

Parallelt med denne aftale indgår Museum Sønderjylland aftale med Den Selvejende Institution Dybbøl Mølle vedr. driften af Dybbøl Mølle.

Haderslev og Dybbøl den XX.XX.XX

Simon Møberg Torp
Formand
Museum Sønderjylland

Jens Peter Rasmussen
Formand
Fonden Dybbøl Banke

MUSEUM SØNDERJYLLAND
VIDEN OG SAMLINGER

SEKRETARIATET
AASTRUPVEJ 48 A | DK-6100 HADERSLEV
T +45 65 370 700

20.02.2024 AJ

Forslag til samarbejde om at gøre Dybbøl Banke, Sønderborg Slot og Augustenborg til en af Danmarks vigtigste historiske destinationer.

Siden midten af 2023 har en arbejdsgruppe med repræsentanter for Sønderborg Kommunes forvaltning, Fonden Dybbøl Banke, Den selv-ejende institution Dybbøl Mølle og Museum Sønderjylland drøftet de potentialer og udfordringer, der knytter sig til formidlingen af Sønderborg Kommunes tre markante historiske steder: Dybbøl Banke, Sønderborg Slot og Augustenborg Slot og by. Arbejdsgruppen gennemførte i alt fire workshops faciliteret af konsulentvirksomheden Orange Elevator ved direktør Kasper Møgelvang.

Arbejdsgruppen er enige om, at der tegner sig spændende muligheder for at løfte historieturismen i Sønderborg til at blive en af Danmarks vigtigste historiske destinationer, hvis de tre steder tænkes sammen. Hvis ambitionen om at gøre Sønderborg Kommune til en af Danmarks fem bedst besøgte turismekommuner skal lykkes, må der arbejdes koordineret og strategisk. Dette er ikke mindst af betydning, hvis det skal undgås, at de tre steder blokerer for hinanden i dialogen med fondene.

Derfor foreslår vi nu, at Sønderborg Kommune, Museum Sønderjylland og Fonden Dybbøl Banke/DSI Dybbøl Mølle indgår et treårigt samarbejde med henblik på at formulere en vision og køreplan for udviklingen af historieturismen omkring Dybbøl Banke, Sønderborg Slot og hertugbyen Augustenborg.

Et sådant samarbejde vil give formidlingen af de tre steder et markant løft både på kort og på langt sigt. Hvis forslaget tiltrædes af Sønderborg Kommune og de involverede bestyrelser, kan vi sammen lægge en plan for, hvordan den samlede fortælling om grænselandet før og efter 1864 kan blive en driver i turismeudviklingen i området.

Samarbejdet og etableringen af et sekretariat vil være et stærkt signal til fondene om, at arbejdet er solidt forankret og kommer helheden til gode. I bedste fald vil det åbne op for et egentligt samarbejde med en eller flere filantropiske fonde omkring udvikling af projektet.

I en treårig projektperiode fra 2025-28 vil vi:

- Forbedre og målrette de eksisterende tilbud på de tre steder
- Etablere et sekretariat, der driver projektet fremad og faciliterer dialogen med fondene
- Etablere samarbejder med lokale aktører med henblik på at skabe en stærk forankring fra begyndelsen
- Koordinere markedsføring og salg til grupper
- Skabe finansieringsgrundlag for markante delelementer og afsøge mulighederne for samarbejde med de filantropiske fonde.
- Færdiggøre prospekt og køreplan

Arbejdsgruppen indstiller til, at Sønderborg Kommune, Fonden Dybbøl Banke, Den Selvejende institution Dybbøl Mølle og Museum Sønderjylland tiltræder forslaget i foråret 2024.

En stor historie med et stort potentiale

Intet sted uden for København er koncentrationen af betydningsfulde historiske steder så stærk som i Sønderborg-området. Det skyldes på den ene side, at området fra midten af 1600-tallet var hjemsted for hertugdømmet Slesvig-Holsten-Sønderborg og dennes gren augustenerne, og på den anden side, at det var her, at de afgørende slag i krigen 1864 mellem Danmark og Preussen fandt sted.

De tre markante steder, Sønderborg Slot, Augustenborg Slot og by samt Dybbøl Banke, hænger indholdsmæssigt sammen. De fortæller historien om, hvordan alting engang drejede sig om fyrsterne, og hvordan alting i løbet af 1800-tallet kom til at dreje sig om folket.

Sønderborg Slot med tilhørende gods blev i 1564 givet til Hans d. Yngre, søn af Christian 3. og Dronning Dorothea. Det blev slottets blomstrings-tid. Hans byggede Glücksborg på den anden side af Flensborg Fjord, slottet der generationer senere leverede navn til Danmarks nuværende kongehus. Hans' barnebarn, Ernst Günther byggede det første Augustenborg, og i skyggen af det voksede i løbet af de næste generationer et enestående hertugeligt barokslot med tilhørende slotsby frem.

På Dybbøl Banke tørnede dansk og tysk sammen ad to omgange. Først i Treårskrigen 1848-50 og siden i 1864. I årene derefter blev banken erindringssted både for danskere og tyskere, der hver især forsøgte at præge landskabet med mindesmærker, der understøttede de respektive nationale fortællinger.

Dybbøl Mølle, der begge gange blev skudt i grus og genopbygget, blev symbol på det danske folks vedholdenhed helt frem til vore dage. Tykerne byggede kort efter sejren i 1864 et 22 m højt tysk sejrsmonument, *Düppel-Denkmal*, der hyldede de faldne preussiske soldater. Efter afslutningen af Anden Verdenskrig blev monumentet sprængt af danske modstandsfolk.

I dag har freden sænket sig over Dybbøl Banke. Hvert år den 18. april deltager danske og tyske soldater side om side i mindehøjtideligheden ved de fire massegrave for de i alt 360 danske og preussiske soldater, der blev begravet umiddelbart efter slaget den 18. april 1864.

Tilsammen bidrager de tre steder altså til en større fortælling end den, de repræsenterer hver for sig. Når de tre steder ses i sammenhæng, vidner de om det dansk-tyske grænselands udvikling fra en politisk og militær konfliktzone til et sted, hvor fortidens nationale spændinger og fordomme er blevet overvundet, og hvor dansk og tysk mødes og arbejder sammen.

Sammenhæng med Masterplan for handel og turisme

Hvis de tre steder og fortællinger tænkes sammen i én vision for historieturismen i Sønderborg Kommune, kan der arbejdes med udviklingen på et nationalt og internationalt niveau. Dette er også en af konklusionerne i Sønderborg Kommunes Masterplan for handel og turisme 2024-2027, der anbefaler, at Kommunen satser på de eksisterende kulturelle vartegn som omdrejningspunkter for udviklingen på området.

Som eksempler nævnes både Hertugernes Augustenborg, Dybbøl Banke og Sønderborg Slot. Masterplanen omtaler muligheden for UNESCO-certificering, men gør samtidig opmærksom på, at det i den forbindelse er vigtigt at se på områdets samlede historie.

Udfordringer, der skal løftes

Sønderborg Slot: Museet har siden 2010'erne gennemgået en løbende fornyelse. Museets eksisterende café og billetsalg er blevet moderniseret inden for de eksisterende og lidt vanskelige rammer. Store dele af de stående udstillinger om grænselandets politiske historie er blevet fornyet, og blandt de forestående etaper er netop udstillingerne om augustenborgerne samt udstillingerne om Krigen 1864.

I 2021 blev andensalen i slottets vestfløj indrettet med nye tidssvarende særudstillingslokaler, hvorefter traditionen med store skiftende særudstillinger blev genoptaget, senest med satsningen *Sønderjyderne og Den Store Krig 1914-18*. Blandt museets kommende highlights er en ambitiøs særudstilling om *Augustenborgernes storhed og fald*, der gennemføres

med betydelige indlån fra bl.a. Det Nationalhistoriske Museum på Frederiksborg.

Alt dette har givet museumsoplevelsen på Sønderborg Slot et markant løft. Men den store udfordring løses først med realiseringen af en mere gennemgribende helhedsplan, der gør museet relevant for nye målgrupper, først og fremmest for familier med børn og udenlandske turister.

En sådan helhedsplan bør tage udgangspunkt i slottets historie som fæstning og fyrsteresidens. Dermed bliver slottets udstillinger også centrale i forhold til formidlingen af Augustenborg-historien.

Et væsentligt greb bliver en bedre integration af formidlingen inde og ude. En kommende helhedsplan bør derfor omfatte hele slotsanlægget således, at fortællingen om slottets storhedstid i hertugtiden begynder i slotsparken.

Dybbøl Banke: Området rummer et stort potentiale som udflugtsmål og afstikker fra gendarmstien. Men ingen af institutionerne på banken udfylder rollen som det centrale velkomstcenter, der åbner landskabet op og sender publikum ud på overskuelige og differentierede ruter. Dette problem må løses, hvis Dybbøl Banke som sådan skal kunne markedsføres og sælges til turister og regionale gæster.

I den henseende er det oplagt at indtænke Dybbøl Mølle, der i dag savner et attraktionsmæssigt indhold, der modsvarer møllens status som et af Danmarks mest ikoniske bygningsværker.

Historiecenter Dybbøl Banke er et Videnpædagogisk Aktivitetscenter (VPAC) med tilskud fra Undervisningsministeriet. Levendegørelsen i den rekonstruerede skanse i tilknytning til bygningen er Historiecenterets kerneaktivitet og henvender sig især til turister og skoleklasser.

Centerets tilbud er stærkt vejrafhængigt, og en våd og blæsende sommer bliver nemt en regnskabsmæssig udfordring. Mulighederne for indendørs aktiviteter er begrænsede. Der er ingen formidlingslokaler til grupper, ingen værkstedsfaciliteter, og personalefaciliteterne er uacceptable. Udstillingerne har også brug for en opdatering, ligesom stedet bør kunne tilbyde bedre caféoplevelser til gæsterne.

Hvis Historiecenteret skal udvikle sig, må det ske som led i en helhedsplan, der som minimum er afstemt med formidlingen på Sønderborg Slot og Dybbøl Mølle. Men det helt store spørgsmål, som en kommende plan må levere svar på, er, hvordan hele det historiske landskab bliver en *reason to go* for borgerne i regionen og for overnattende turister.

Uanset hvilke greb der vælges, bliver det nødvendigt med investeringer i udvikling af nye formidlingskoncepter og faciliteter samt en helt ny forretningsmodel, der gør det muligt at skabe omsætning på aktiviteterne uden for bygningerne.

Augustenborg Slot og by: Augustenborg Slot er et af Danmarks største og mest helstøbte barokanlæg. Og sammen med byen, der i 1600- og 1700-tallet var beboet af hoffunktionærer og håndværkere med tilknytning til slottet, udgør anlægget en af de absolutte hovedattraktioner i Sønderborg Kommune.

Men hverken slot eller by er klar til at tage imod gæster i større skala. Sønderborg Kommune arbejder på en masterplan for en bevarelse af bygningerne og formidling af deres funktioner i det hertugelige hof. Såvel masterplan som den foreslåede kandidatur til UNESCO verdensarv befinder sig på et tidligt stadium og afventer politisk behandling.

Selve formidlingen og udviklingen af attraktive turismetilbud behøver imidlertid ikke vente. Tværtimod vil det være gavnligt for Augustenborgplanen og for turismeudviklingen i området, at der allerede i de kommende år arbejdes med de første etaper af udviklingen af Augustenborg som turist- og udflugtsdestination.

De erfaringer, der kan gøres i den her foreslåede treårige projektperiode, vil være overordentlig værdifulde, når masterplanen skal færdiggøres, og når ambitionen om at gøre Sønderborg Kommune til en af Danmarks fem bedst besøgte turistkommuner skal blive til virkelighed.

Axel Johnsen, direktør
Museum Sønderjylland
18.02.24

Arbejdsgruppens deltagere:

Jens Peter Rasmussen, formand for Fonden Dybbøl Banke og for Den Selvejende Institution Dybbøl Mølle
Nils Natorp, næstformand i Fonden Dybbøl Banke
Peter Houe Norman, direktør for Kultur og Erhverv, Sønderborg Kommune
Morten Skovmand Fogh, chef for Kultur, Idræt og Fritid, Sønderborg Kommune
Bjørn Østergaard, centerleder Historiecenter Dybbøl Banke
Nina Nørgaard Jørgensen, afdelingschef for Publikum & Formidling, Museum Sønderjylland
Kasper Møgelvang, direktør, Orange Elevator
Axel Johnsen, direktør, Museum Sønderjylland

Bilag: Den korte historie

Sønderborg Slots historie begynder i 1100-tallet, men storhedstiden er det halve århundrede fra 1564 til 1622, hvor Hans den Yngre, søn af Christian 3. og Dronning Dorothea, som hertug af Slesvig-Holsten-Sønderborg styrer sit gods fra slottet. Efter Hans' død i 1622 bliver hertugdømmet delt mellem fem sønner. Det lille hertugdømme Slesvig-Holsten-Sønderborg går konkurs efter en generation og hjemfalder til kronen. Helt frem til 1843 bruger de augustenburgske og glücksborgske slægter kapellet på slottet som gravsted.

Augustenborgs historie begynder med en sønnesøn til hertug Hans, Ernst Günther. Han grundlægger i 1651 hertugdømmet Slesvig-Holsten-Sønderborg-Augustenburg. Familien opretholder tætte relationer til den danske krone og bliver med tiden den største jordbesidder i Sønderjylland. Det store barokpalæ, opført i 1770'erne og byplanen med huse til hofembedsmænd og håndværkere, vidner om augustenburgernes rigdom og selvforståelse.

I 1786 bliver hertug Frederik Christian 2. gift med prinsesse Louise Augusta af Danmark, og dermed stiller slægten sig først i køen til den danske trone, hvis oldenborgerne uddør. Ved udbruddet af Treårskrigen i 1848 stiller augustenborgerne sig på den slesvig-holstenske selvstændighedsbevægelses side og bryder dermed én gang for alle med det danske kongehus. Efter krigen bliver augustenborgerne landsforvist, og deres gods afhændes til den danske stat. Efter krigen 1864 afviser Preussen endegyldigt augustenburgernes arvekrav i Slesvig-Holsten.

Dybbøl Bankes historie som slagmark begynder i 1848, men det er i krigen 1864, at banken får sin store betydning. I foråret besætter de to stormagter hele den jyske halvø, og Preussen tager opstilling foran Dybbøl. Efter måneders belejring stormer de preussiske tropper den 18. april 1864 Dybbøl Banke og sender de danske tropper på flugt til Als. Kampene på Dybbøl koster Danmark 1945 døde, sårede og savnede. På preussisk side er tallet 1200. Umiddelbart efter slaget anlægges der på toppen af Dybbøl Banke fire massegrave for tilsammen 360 danske og preussiske faldne.

Siden da har Dybbøl Banke flere gange skiftet karakter og betydning. I tiden under tysk styre blev der opført et 22 m højt tysk sejrsmonument, som frem til 1945, hvor det blev sprængt af danske modstandsmænd, konkurrerede med Dybbøl Mølle som bankens dominerende bygning. Hvert år højtideligholder militæret stormdagen den 18. april – fra 2002 med deltagelse af tyske soldater.

Drift på Slot 7.

Driftsaftale mellem Fonden Dybbøl Banke og Museum Sønderjylland

Museet på Sønderborg varetog på vegne af Den selvejende institution Dybbøl Banke fra 1. januar 2004 til 31. december 2006 den daglige drift af Historiecenter Dybbøl Banke.

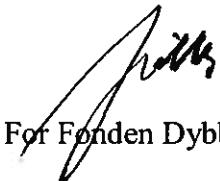
Museet på Sønderborg Slot blev fra 1. januar 2007 optaget i Museum Sønderjylland, der samtidig hermed overtog driften af Historiecentret.

Museum Sønderjyllands drift af Historiecentret Dybbøl Banke sker på følgende aftalte vilkår:

1. Driften af Historiecentret skal respektere de i Fonden Dybbøl Bankes vedtægter § 4 beskrevne formål. Driften skal til enhver tid tilgodese bevaringen og udviklingen af Historiecenter Dybbøl Banke som historisk formidlingssted med udgangspunkt i krigen 1864.
2. Den daglige drift af Historiecentret sker efter samme regler og retningslinier, som gælder for Museum Sønderjyllands øvrige afdelinger, ligesom centrets personale ansættes af Museum Sønderjylland.
3. Centret udgifter og indtægter bogføres således at der altid kan skabes overblik over Centrets bruttoøkonomi. Til finansiering af selve Fonden Dybbøl Banke kan reserveres indtil 2½ % af Historiecenter Dybbøl Bankes årlige driftsbudget. Museum Sønderjylland kan fakturere centret for den administrative og faglige bistand, som museet yder centret.
4. Museum Sønderjylland hæfter ikke for eventuelle driftsunderskud vedr. Historiecentret, men centrets daglige leder er pligtig til at holde Fondens bestyrelse løbende underrettet om centrets økonomi.
5. De videnskabelige aktiviteter i Historiecentret skal kunne opgøres særskilt, og kan overføres til afholdelse under Fonden Dybbøl Banke.
6. Ansvar for vedligeholdelsen af Historiecentrets bygninger og øvrige anlæg påhviler Fonden Dybbøl Banke, men Museum Sønderjylland er via sit personale Fonden behjælpelig med at varetage opgaven.
7. Fonden Dybbøl Banke og Museum Sønderjylland kan søge såvel midlertidige som permanente tilskud fra offentlig og privat side til drift og anlæg ved centret.
8. Tvivlsspørgsmål eller uenighed om driften af Historiecentret skal søges løst ved forhandling.
9. Driftsaftalen kan af begge parter opsiges med mindst et halvt år varsel til førstkommende 1. januar.

Aftales tiltrædes

Dato: 10. 6. 2007.

For Fonden Dybbøl Banke

Dato: 10/6/2007

For Museum Sønderjylland

0.1

MUSEET PÅ SØNDERBORG SLOT

dato

9.6.2004

Samarbejdsaftale

Der indgås dags dato følgende samarbejdsaftale mellem Museet på Sønderborg Slot og Den selvejende Institution "Dybbøl Mølle":

1. Museet på Sønderborg Slot overtager pr. 1.1.2005 driften af Dybbøl Mølle: personale, udstillinger, formidling, renholdelse og vedligehold af lokaler og omgivelser mv.
2. Ansvar for vedligeholdelsen af bygningernes faste dele, bærende konstruktioner og ydre klimaskærm henhører fortsat under Den selvejende institution "Dybbøl Mølle". Ligeledes har den til enhver tid værende lejer / bruger ansvaret for den indvendige vedligeholdelse af den nuværende møllerbolig, og evt. behov for indvendige bygningsarbejder på samme henhører under Den selvejende Institution "Dybbøl Mølle".
3. Driften skal tilgodese de i Den selvejende Institution "Dybbøl Møllens" vedtægter § 2 beskrevne formål. Driften skal til enhver tid tilgodese bevaringen og udviklingen af Dybbøl Mølle som nationalhistorisk erindringssted.
4. Museet på Sønderborg Slot overtager iflg. aftalen desuden sekretariatsfunktionen for Den selvejende Institution "Dybbøl Mølle" fra 1.1.2005.
5. Museet på Sønderborg Slot kan til driften efter behov søge midlertidige eller permanente tilskud fra offentlig og privat side. Museet på Sønderborg Slot har ret til af driften at overføre indtil 25.000 kr. årligt samt evt. overhead af særlige projektbevillinger efter almindelige regler.
6. Ophør eller ændringer i ovenstående samarbejdsaftale skal godkendes af de underskrevne parter. Eventuelle tvivlsspørgsmål vedrørende fortolkningen af samarbejdsaftalen afgøres af Kulturministeriet.
7. Aftalen kan på forlangende af en af parterne opsiges med 6 mdrs. varsel med virkning fra førstkommende 1.1. Der skal under alle omstændigheder ske forhandling mellem parterne om evt. revision med virkning fra 1.1.2007.

Aftalen tiltrædes

Dato 2004

for Museet på Sønderborg Slot

.....

Dato 1/10 2004

for Den selvejende Institution "Dybbøl Mølle"

.....

8. Eventuelt